

С.М. Шинкар, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

Н.В. Михайлова, канд. екон. наук, доц. (ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»,
Полтава)

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЗБАЛАНСОВАНІСТІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нестабільність економічного середовища значно ускладнює процеси формування та розвитку потенціалу торговельних підприємств через стохастичний характер ринкових впливів. Коливання на фінансових ринках, високі інфляційні очікування споживачів через невизначну макроекономічну ситуацію, з одного боку, обмежують коло можливостей торговельних підприємств, з іншого боку, зумовлюють їх слабку прогнозованість. Наявність ознак підвищення динамізму середовища зовсім не означає відсутність необхідності вивчення існуючої ситуації, навпаки підвищує значимість даного дослідження. Дані про фактичний стан потенціалу як системи є тим відправним моментом, який, з позицій холістичної парадигми, дозволяє уявити весь об'єкт в його складності та цілісності, а з позицій аналітичної логіки, є тим базисом, що закладає основу розуміння і фундамент майбутньої стратегії підприємства.

З метою системного опису наявного потенціалу доцільним є дослідження збалансованості його структури. Зважаючи на необхідність вивчення потенціалу не тільки з точки зору його наявності, але й розвитку, автором було введено критерії збалансованості його структури та розвитку. Дослідження потенціалу за визначеними критеріями передбачає розрахунок і аналіз низки відносних показників із застосуванням коефіцієнтного та індексного методів.

Структурну збалансованість ресурсного потенціалу пропонується визначати за низкою співвідношень між його елементами, що мають вартісний вимір. В залежності від отриманих значень показників збалансованості структури ресурсного потенціалу розрізняють низьку (від 0 до 1), середню (від 1 до 2) та високу (більше 2) збалансованість.

Спільною рисою розвитку ресурсного потенціалу для всіх торговельних підприємств стала незбалансованість технічних можливостей і можливостей нематеріальних ресурсів. Саме ці елементи значно поступалися за вартісними оцінками товарному, просторовому, фінансовому та кадровому потенціалу для більшості торговельних підприємств. Погоджуючись з тим, що в торгівлі нарощення технічних

можливостей традиційно є екстенсивним чинником розвитку та не призводить до пропорційного розширення обсягів діяльності, його відносно низьку частку в структурі ресурсного потенціалу можна вважати логічно виправданою. На жаль, такий висновок не можна розповсюджувати на потенціал нематеріальних ресурсів, формування якого вітчизняними підприємствами торгівлі відбувається досить повільно та безсистемно.

З метою дослідження збалансованості змін у структурі ресурсного потенціалу нами побудовані динамічні ланцюжки співвідношень між темпами зростання його елементів. Для побудови таких ланцюжків застосовуються лише основні показники динаміки за об'єктами дослідження потенціалу, за співвідношеннями яких протягом декількох часових періодів розробляються рекомендації щодо подальшого формування/розвитку потенціалу. В якості оптимального динамічного ланцюжка розвитку потенціалу нами пропонується прийняти наступне співвідношення:

$$t_{B_{ФП}} > t_{B_{ТовП}} > t_{B_{ТП}} > t_{B_{ПП}} > t_{B_{КП}} > t_{B_{ПК}} > t_{B_{ПНР}} \geq 100\%,$$

де $t_{B_{ФП}}$, $t_{B_{ТовП}}$, $t_{B_{ТП}}$, $t_{B_{ПП}}$, $t_{B_{КП}}$, $t_{B_{ПК}}$, $t_{B_{ПНР}}$ – відповідно темпи зростання вартості фінансового, товарного, технічного, просторового, кадрового потенціалу та потенціалу нематеріальних ресурсів за період.

Наведене співвідношення означає, що наявний потенціал протягом визначеного періоду дослідження забезпечує досягнення фінансових і інвестиційних цілей підприємства, тому наявна (сформована) структура його потенціалу може бути визнана збалансованою. Критерієм прийняття рішень щодо формування/розвитку потенціалу для розширення пропозиції цінності підприємством за таких умов має бути збереження збалансованості існуючої структури потенціалу. Отримані результати для досліджуваного періоду в цілому не відрізняються наявністю стійких закономірностей, що свідчить про певну стохастичність розвитку ресурсного потенціалу торговельних підприємств.

Таким чином, проведене дослідження стану, тенденцій і перспектив розвитку споживчого та конкурентного потенціалу торговельних підприємств в Україні дозволило визначити, що їх формування в українських реаліях ускладнено низкою соціально-економічних проблем, без вирішення яких не варто розраховувати на повноцінну реалізацію наявних можливостей. Низькі показники рівня життя в Україні та слабкість організованих форм торгівлі вимагають розробки адекватних вітчизняним умовам стратегій розвитку торговельних підприємств.